

Insectvriendelijk beheer in veenmosrietlanden

Tegenwoordig is het niet meer zo vanzelfsprekend al de vegetatie in een keer netjes af te maaien en af te voeren in rietlanden en rietkragen van de veenweiden. Insectvriendelijk faserend beheer is nu welbekend. De positieve invloed van het faserende rietbeheer op de bodemfauna is 'ontdekt' in het Kwadijkse Vlot, een veenreservaatje van 2 ha aan de noordkant van Purmerend (N-H). De helft ervan bestaat uit riet- en schraalgrasland dat in stand wordt gehouden door een werkgroep van vrijwilligers waar Staatsbosbeheer heel blij mee is. Tot in 1984 werd alles integraal afgemaaid. Daarna is bij het maaien een strook riet van 3 á 5 m breed en ca. 50 m lang blijven staan; zo roulerend dat alles om de 3 á 5 jaar een beurt krijgt. "Drie jaar lang hebben we het effect van deze verandering op de insecten- en andere kleine fauna intensief gevolgd." Een vrijwilliger die met veel plezier zijn kennis en capaciteit inzette was Ben Brugge, entomoloog en collectiebeheerder insecten van de UvA. "We zagen meteen een enorme toename van spinnen, vooral wolfspinnen (*Lycosidae*) zoals Bospiraat (*Pirata hygrophilus*) en Oeverwolfspin (*Pardosa pratigata*). De aantallen werden in het deels niet gemaaid rietland vier tot vijftig keer zo groot en het soorten aantal in het gebied nam ook toe. Bij de loopkevers die in de bodemvallen terecht kwamen bleef de hoeveelheid en het aantal soorten ongeveer gelijk. Onder meer de vleugelloze Gekorrelde veldloopkever (*Carabus granulatus*) is aange troffen. De loopkeversoorten die op de ene plek verdwenen, vond je dan op een andere plek. Het meest bizarre zagen we in de extreem droge zomer van 1987. In de zegesgraallanden oxideerde en verzuurde het veen zo sterk (tot pH 3) dat de bodemfauna daar zowat uitstierf. Er waren nog maar twee soorten loopkevers over en bij een daarvan (*Amara lunicollis*) waren opvallend veel exemplaren met beschadigde dekschilden. Overigens zien we nu – na de twee natte zomers van 2007 en 2008 – een heel sterke toename van Veenmos (vermoedelijk *Sphagnum recurvum*) en Moerasviooltje (*Viola palustris*); ook een vlin der neemt toe, de Rietvink (*Euthrix potatoria*). De vogelfauna is niet veranderd, behalve dan dat de vogels uit het dorp nu komen foerageren in het Kwadijkse Vlot."

Nachtzwaluw in de Kempen

In 2008 zijn 56 territoria Nachtzwaluwen (*Caprimulgus europaeus*) vastgesteld in Leenderbos en Groote Heide, samen 1600 ha. De Vogelwerkgroep De Kempen heeft deze bijzondere zomergasten hier nu 22 jaar geteld; voor Staatsbosbeheer te Leende. In vergelijking met de resultaten van 2007 (51 terr.) is een lichte toename geconstateerd, de laatste vier jaren schommelt de populatie tus-

sen de vijftig en vijfenvijftig territoria. Vooral de kapvlakten en overgangen van heide naar bos werden goed bezet. De populaties van beide terreinen groeien sinds de jaren negentig vorige eeuw en volgen daarmee de positieve landelijke trend. Ongeveer de helft van alle territoria komt voor op (halfopen) heide met plaatselijk hoge dichtheden. De laatste jaren is veel potentieel biotoop ontstaan in het bos door het aanleggen van meer corridors en open plekken. In 2008 heeft SOVON in deze gebieden het voedsel(aanbod), broedsucces (reproductie) en de leefgewoonte van de nachtzwaluwen nader onderzocht door het aanbrengen van zenders, door nestplaatsenbezoek, door verzamelen van uitwerpselen en plaatsen van lichtvallen voor nachtactieve insecten. Op basis hiervan kunnen wellicht specifieke vormen van beheer worden toegepast om de populatie structureel te versterken (rapport verschijnt medio 2009). Het telemetrisch volgen van nachtzwaluwen werd vooral interessant als de vogels gingen foerageren. Daarbij werden vluchten tot in het agrarische gebied waargenomen. Uiteraard wordt altijd gelet op het zo min mogelijk verstoren van de populatie.

Nachtzwaluwen, man en vrouw

(foto: Mark Sloendregt)

Adder en Gladde slang in Bargerveen

De populaties van de Adder (*Vipera berus*) en Gladde slang (*Coronella austriaca*) in het Bargerveen zijn in de laatste acht jaar ten minste stabiel gebleven – dat is de conclusie van Remco Versluijs (recent afgestudeerd bij van Hall Larenstein) die de resultaten van de monitoring analyseerde. De aantalsfluctuaties volgen de landelijke trend (RAVON) en kunnen grotendeels worden verklaard met verschillen in weersomstandigheden. De slangen zijn in het

Bargerveen dus niet in de problemen gekomen door de voor hoogveenherstel nodige ingrepen en veranderingen in waterstanden. Vanaf 2003 nemen beide populaties toe tot een piek in 2007. Het jaar 2008 was voor beide soorten een minder goed jaar. Gemiddeld zijn beide populaties echter op peil gebleven. Spannend is nu wel welke aantallen in 2009 worden geteld. Opvallend is dat bij de Gladde slang in 2008 het aantal waargenomen juveniele dieren toenam ten opzichte van voorgaande jaren.

De monitoring gebeurt door op vier verschillende routes jaarlijks diverse malen deze slangensoorten te tellen. Daarbij wordt steeds een onderscheid gemaakt tussen adulte en juveniele (minder dan een jaar oude) dieren. Per jaar worden van iedere route het maximale aantal waargenomen Adders en Gladde slangen dat op één dag is waargenomen opgeteld tot één eindgetal. Dit getal geeft dan de maximale aantallen slangen weer die in dat jaar zijn waargenomen en geeft een representatief beeld van de populatiestand op die route. Bij de Adder varieert het aantal waarnemingen op de vier routes tussen de 60 en 100 adulten per jaar; bij de Gladde slang varieert dat aantal tussen 6 en 27 adulten per jaar (de piek van 2007 is hierbij niet meegeteld).